

El retrat de Ramon Godó segons Gaziell

Text > VICENÇ PAGÈS JORDÀ, escriptor i professor

Les obres més citades de Gaziell (1887-1964) són dos dietaris: el dels primers anys, titulat *Tots els camins duen a Roma*, que incorpora un cert optimisme juvenil, i el de maduresa, *Meditacions en el desert*, que recull la devastació de la postguerra. En tot cas, avui parlarem d'un altre llibre molt recomanable i que va ser publicat de manera pòstuma. Ens referim a *Història de La Vanguardia*.

El 1971 apareix a París aquest llibre sintètic, obra de maduresa d'un autor que, com la majoria, va anar guanyant amb el temps. Va ser reeditat el 1994 per Empúries i el 2016 per L'Altra amb un pròleg magnífic en el qual Antonio Baños compara el segon propietari, Ramon Godó, amb el *Ciudadà Kane* d'Orson Welles, i Gaziell amb el seu home de confiança, que a la pel·lícula és interpretat per Joseph Cotten. Ja és curiós que l'anticatalanista Ramon Godó consolidés el diari més llegit de Catalunya, que segons Gaziell té com a manaments principals «l'acatament automàtic a les institucions triomfants» i «la defensa, sense discussió possible, de l'ordre establert». Explica el mateix Gaziell que un dels seus grans problemes era respondre quan li preguntaven per què un diari amb aquestes característiques es deia *La Vanguardia*.

Amb *Història de La Vanguardia*, Gaziell deixa enrere la prosa abarrocada. Després d'haver acumulat informació (i insatisfaccions) com a director d'aquest diari entre 1920 i 1936, va saber resumir l'experiència en un llibre breu, barreja de biografia de la família Godó, de radiografia d'una època

i d'apunt al natural d'uns personatges que va tractar habitualment. Uns quants passatges del llibre són remarcables, com ara la relació amb Miquel dels Sants Oliver, que el va precedir en

la direcció del diari, o la descripció de la taula triangular on seien els tres directors, i que evidenciava la fragmentació del poder, sotmès a la fèrula del propietari. Avui ens fixarem en l'apro-

>> Agustí Calvet, Gaziell.

(Foto: BIBLIOTECA DE CATALUNYA)

l'altra editorial

Història de La Vanguardia — Gazièl

Pròleg d'Antonio Baños

>> Coberta d'Història de La Vanguardia.
(Foto: L'Altra Editorial)

ximació que ofereix de Ramon Godó en el capítol que li dedica, d'una quinzena de pàgines, i que configura tot un model de retrat literari.

En la primera ocasió en què apareix en el llibre, Gazièl ens informa que Ramon Godó va néixer «aclaparat de tares físiques i morals». Ens assabentem que va ser lleig, desnerit, sord, coix, i que costava entendre'l quan parlava. Gazièl compara aquesta «desferra d'home» amb el seu pare, Carlos Godó, viu com una mostela, que va deixar l'educació del fill en mans de la mare, la qual compartia amb el fill «l'aversió sincera pel món que els voltava».

Després de la descripció física i de l'entorn familiar, Gazièl hi aporta el context social, ja que en aquells anys el caciquisme centralista en què se sostenia la família va ser derrotat per un catalanisme que és descrit en forma d'enumeració pintoresca: «Va ser talment una tramuntana arrasadora, barreja d'entusiasmes juvenívols, de cants patriòtics, de jocs florals al·lucinats, de mítings inflamatoris, d'irreverències provocatives, de riallades impies i de caricatures sarcàstiques del setmanari *Cu-cut!*».

Ramon Godó es casa i té fills, però la dona mor, si bé la mare li sobreviu. Inculte i esguerrat, viu «aïllat per les xacres, aïllat pel caràcter, aïllat pels milions, sense un trist company o un amic veritable». Conversar-hi, afegeix Gazièl, era una lluita esgotadora. En aquest passatge es fa explícit el jo del narrador, que parla amb coneixement de causa, ja que durant anys va tenir tractes diaris amb el retratat.

Arriba, finalment, el retrat psicològic de Ramon Godó. Sense germans, sense amics, «lliurat a uns preceptors odiats, que se li acostaven amb més temença que confiança, la seva educació va ser pèssima, i la instrucció, gairebé nul·la». A continuació, l'autor aporta una primera referència literària, en Segismundo de *La vida es sueño*, un personatge solitari i cruel que creix apartat del món.

Ramon Godó es casa i té fills, però la dona mor, si bé la mare li sobreviu. Inculte i esguerrat, viu «aïllat per les xacres, aïllat pel caràcter, aïllat pels milions, sense un trist company o un amic veritable». Conversar-hi, afegeix Gazièl, era una lluita esgotadora. En aquest passatge es fa explícit el jo del narrador, que parla amb coneixement de causa, ja que durant anys va tenir tractes diaris amb el retratat. Perquè ens en fem una idea, aporta una anècdota. Un dia que el comte de Romanones acabava de fer caure el govern conservador, Ramon Godó va preguntar: «¿Por qué no lo fusilan?». Gazièl va pensar que el propietari feia broma, però no era el cas: ras i curt, pretenia que *La Vanguardia* de l'endemà demanés l'execució de Romanones, un desig

que només va remetre després d'hores d'argumentació per part de Gazièl.

Damunt la redacció situada al carrer Pelai, Ramon Godó hi tenia instal·lat el despatx, on caminava durant hores, transmetent al pis inferior el soroll combinat dels passos i del bastó que utilitzava per desplaçar-se. «Sorrut i concentrat, tenia tot l'aspecte d'una petita fera humana engabiada, sempre a punt d'abraonar-se al primer que gosés atansar-se-li». La descripció fa pensar immediatament en el Josafat de Prudenci Bertrana, un altre «homúnculus reconcentrat» reclòs a les altures, en aquest cas de la catedral de Girona.

Gazièl reserva per a l'última pàgina del capítol la visita al pis de Ramon Godó, fosc i silenciós, sense «el més lleu batec de vida», situat al carrer de Llúria, a prop de la Diagonal, i que acaba de revelar el caràcter del propietari. «Un criadet mal pagat, amb aires de sagristà magre, em deia en veu baixa, mentre s'escorria endins altre cop, com una ombra: "Vea Vd. Mismo: debe de andar por ahí"». Efectivament: Ramon Godó, que ni llegia, ni escoltava música, ni valorava la pintura; que no tenia animals ni flors, «eternament tancat amb la seva immensa dissort i la seva immensa fortuna», era gairebé sempre a la sala del billar, petita i fosca. Heus aquí una poderosa imatge de l'entotsolament: «Allí el pobre milionari anava fent solitàriament caramboles i més caramboles, donant tombs i més tombs pels caires del billar, tot ranquejant en la penombra». Sord com era, no s'adonava de la presència de Gazièl, que l'observava durant una estona. L'ambient tètric, la foscor i el silenci ens fan pensar novament en Josafat, una altra «fera engabiada», un altre monstre reclòs i solitari.

El capítol culmina amb una frase que inclou una segona referència literària i que vincula el patetisme de la figura, la decrepitud del pis i la reflexió històrica: «Era un autèntic personatge de Dostoiévski, trasplantat al bon solet i al barri més burgès d'aquella Barcelona on s'estaven podrint les restes de la tradicional monarquia espanyola».

Aquest article és l'últim que Vicenç Pagès va enviar a la REVISTA DE GIRONA abans de la seva mort, el 27 d'agost de 2022, per publicar en aquesta secció.